

УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ І ВИКОРИСТАННЯМ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Метою дипломної роботи є дослідження основних засад управління основними засобами та підвищення ефективності їх управління.

Об'єктом дослідження є процес управління основними засобами ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика».

Предметом дослідження є механізм та методи управління основними засобами досліджуваного підприємства.

Завдання:

- дослідити сутність та класифікацію основних засобів;
- визначити методи управління основних засобів;
- дослідити методiku оцінки основних засобів;
- проаналізувати результати діяльності ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика» за 2011-2013 рр. та зробити оцінку основних економічних і фінансових показників;
- дослідити склад, структуру та ефективність використання основних засобів ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»;
- охарактеризувати організаційну структуру управління підприємством і виявити позитивні і негативні аспекти в системі управління;
- розглянути напрямки підвищення ефективності управління основними засобами ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика».

Деякі підходи до визначення поняття «основні засоби»

Автор підходу	Визначення
Бабасв Ю. А.	Основні засоби – це частина майна, використовувана як засоби праці при виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг або для управління організацією протягом періоду, що перевищує 12 місяців, або звичайний операційний цикл, якщо він перевищує 12 місяців.
Бабяк Н. Д.	Основні засоби – засоби праці, що є матеріально-речовими елементами, грошовим вираженням яких є основні виробничі і невиробничі фонди.
Безруких П. С.	Основні засоби є сукупністю матеріально-речових об'єктів і цінностей, що діють в незмінній натуральній формі протягом тривалого періоду. Це засоби, що створюють матеріально-технічну основу і умови виробничо-господарської діяльності підприємства.
Борисов А. Б.	Основні засоби – засоби праці виробничого та невиробничого призначення. Характерною особливістю основних засобів є участь в процесі виробництва тривалий час, протягом багатьох циклів, при збереженні основних властивостей і первинної форми, при цьому поступове зношування і їх вартість переноситься на продукцію, що виготовляється.
Бойко В. М., Вашків П. Г.	Основні засоби – сукупність засобів праці, які функціонують у сфері матеріального виробництва в незмінній натуральній формі протягом тривалого часу та переносять свою вартість на заново створений продукт частинами в міру їх зношення.
Бутинець Ф. Ф. Василенко Ю. А., Чебанова Н. В. Коваленко А. М. Хом'як Р. Л.	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік).
Грабова Н. Н.	Основні засоби – це матеріальні активи, що функціонують в натуральній формі як у виробничій сфері, так і в невиробничій протягом довгого часу (більш за один рік).
Дем'яненко М. Я.	Основні засоби – це термін бухгалтерського обліку, синонім економічного поняття «необоротні матеріальні активи» (засоби виробництва, матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі діяльності або для здійснення адміністративних і соціальних функцій, що використовуються протягом тривалого періоду і поступово переносять свою вартість на продукцію у міру зношення); матеріальні цінності (виробниче майно), що споживається у виробничому процесі, тобто фізичний капітал.
Кужельний Н. В.	Основні засоби – сукупність матеріально-суттєвих цінностей, діючих в натуральній формі і протягом як матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері.
Сопко В. В.	Основні засоби – засоби праці, що експлуатуються довше ніж один рік і мають вартість понад встановлений ліміт; виняток становить лабораторне обладнання, повністю і багаторазово беруть участь у процесі виробництва; переносять свою вартість на готову продукцію частинами, по мірі зносу.
Сердюк В. Н.	Основні засоби – засоби праці, ціна яких перевищує встановлений підприємством вартісний ценз, і термін експлуатації яких перевищує один рік (чи операційний цикл, якщо він більший за рік) в первісній натуральній формі як засоби праці (машини, обладнання, прибори та інструменти) чи як матеріальні умови праці (будівлі, споруди, інвентар).
Сухарський В. С.	Основні засоби (основні фонди) – це засоби праці виробничого і невиробничого призначення (будівлі, споруди, машини, передавальні пристрої, інвентар і т.п.), що беруть участь у процесі виробництва в продовж багатьох циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і поступово (в міру зношення) переносять свою вартість на вироблену продукцію.
Фамінський І. П.	Основний капітал, основні засоби, основні фонди – сума капіталу, вкладеного в сукупність матеріально-речових об'єктів і цінностей, що використовуються в процесі виробництва для впливу на предмети праці і їх перетворення в придатні до споживання продукти.

Визначення поняття «основні засоби» в нормативних актах

Нормативний документ	Визначення
П(С)БО 7 «Основні засоби»	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).
Податковий Кодекс України	Основні засоби – це матеріальні активи, в тому числі запаси корисних копалини, наданих в користування ділянок надр (окрім вартості землі незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2500 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), які призначаються платником податку для використання в господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2500 гривень і поступово зменшується в зв'язку з фізичним або моральним зносом і очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію складає більш за один рік (або операційного циклу, якщо він довший за рік).
П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»	До основних засобів включають вартість власних та отриманих на умовах фінансового лізингу, довірчого управління об'єктів і орендованих цілісних державних майнових комплексів.
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»	Основні засоби – це матеріальні об'єкти, що їх: а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей; б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду.

Аналіз основних економічних показників діяльності ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»

Назва показника	Роки			Відхилення			
	2011	2012	2013	2012 р. від 2011 р.		2013 р. від 2012 р.	
				+, -	%	+, -	%
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації, тис. грн.	27908	27341	26706	-567	-2,0	-635	-2,3
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	23445	24787	24387	1342	5,7	-400	-1,6
3. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	25614	26827	26421	1213	4,7	-406	-1,5
4. Прибуток від реалізації продукції(товарів, робіт, послуг) (р. 1 - р. 3), тис. грн.	2294	514	285	-1780	-77,6	-229	-44,6
5. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	91	171	141	80	87,9	-30	-17,5
6. Середньорічна вартість дебіторської заборгованості, тис. грн.	3076,5	3117	3138	40,5	1,3	21	0,7
7. Середньорічна вартість кредиторської заборгованості, тис. грн.	11719,5	12001	11614	281,5	2,4	-387	-3,2
8. Валюта балансу, тис. грн.	18985,5	18051	17692,5	-934,5	-4,9	-358,5	-2,0
9. Необоротні активи, тис. грн.	12109,5	11088	10115	-1021,5	-8,4	-973	-8,8
10. Оборотні активи, тис. грн.	6868,5	6963	7577,5	94,5	1,4	614,5	8,8
11. Власний капітал, тис. грн.	5791,5	5922,5	6078,5	131	2,3	156	2,6
12. Залучений капітал, тис. грн.	11719,5	12001	11614	281,5	2,4	-387	-3,2
13. Питома вага необоротних активів в загальній сумі активів, %	63,783	61,426	57,171	-2,357	-3,7	-4,255	-6,9
14. Питома вага оборотних активів в загальній сумі активів, %	36,178	38,574	42,829	2,396	6,6	4,255	11,0
15. Коефіцієнт рентабельності витрат	0,090	0,019	0,011	-0,070	-78,6	-0,008	-43,7
16. Коефіцієнт рентабельності активів	0,005	0,009	0,008	0,005	97,6	-0,002	-15,9
17. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,016	0,029	0,023	0,013	83,8	-0,006	-19,7
18. Коефіцієнт оборотності запасів	8,575	7,454	0,730	-1,121	-13,1	0,019	2,7
19. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	9,071	8,772	8,511	-0,300	-3,3	-0,261	-3,0
20. Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	40,237	41,612	42,888	1,375	3,4	1,276	3,1
21. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,001	2,065	2,100	0,065	3,2	0,034	1,7
22. Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	182,453	176,720	173,827	-5,733	-3,1	-2,894	-1,6
23. Коефіцієнт абсол. ліквідності	0,064	0,024	0,046	-0,04	-62,5	0,022	91,7
24. Коефіцієнт автономії (незалежності)	0,328	0,328	0,344	0	0	0,015	4,7

Склад і структура основних засобів ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»

Групи основних засобів	Роки						Відхилення			
	2011		2012		2013		2012 від 2011		2013 від 2012	
	вартість, тис. грн.	питома вага, %	вартість, тис. грн.	питома вага, %	вартість, тис. грн.	питома вага, %	+, -	%	+, -	%
1. Будинки, споруди та передавальні пристрої	3623	14,82	3669	14,72	3547	14,20	46	-0,11	-122	-0,52
2. Машини та обладнання	18837	77,06	18981	76,13	19393	77,63	144	-0,93	412	1,50
3. Транспортні засоби	413	1,69	627	2,51	839	3,36	214	0,83	212	0,84
4. Інструменти, прилади, інвентар(меблі)	1571	6,43	1591	6,38	1202	4,81	20	-0,05	-389	-1,57
Разом:	24444	100	24933	100	24981	100	489	-	48	-

Структура основних виробничих фондів ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»

Групи основних засобів	Роки						Відхилення			
	2011		2012		2013		2012 від 2011		2013 від 2012	
	вартість , тис. грн.	питома вага, %	вартість , тис. грн.	питома вага, %	вартість , тис. грн.	питом а вага, %	+, -	%	+, -	%
Активна частина	20821	85,18	21199	85,02	21434	85,80	37 8	- 0,1 5	23 5	0,7 8
- в т.ч. машини та обладнання	18837	77,06	18981	76,13	19393	77,63	14 4	- 0,9 3	41 2	1,5 0
- транспортні засоби	413	1,69	627	2,51	839	3,36	21 4	0,8 3	21 2	0,8 4
- інструменти, прилади, інвентар(меблі)	1571	6,43	1591	6,38	1202	4,81	20	- 0,0 5	- 38 9	- 1,5 7
Пасивна частина	3623	14,82	3669	14,72	3547	14,20	46	- 0,1 1	- 12 2	- 0,5 2
- в т.ч. будинки, споруди та передавальні пристрої	3623	14,82	3669	14,72	3547	14,20	46	- 0,1 1	- 12 2	- 0,5 2
Разом:	24444	100,00	24933	100,00	24981	100,00	48 9	-	48	-

Показники стану та руху основних засобів ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»

Показники	Роки			Відхилення (+,-)	
	2011	2012	2013	2012 до 2011	2013 до 2012
1. Наявність на початок року, тис. грн.	24334	24444	24933	110	489
2. Надійшло основних засобів, тис. грн.	110	489	543	379	54
3. Вибуло основних засобів, тис. грн.	0	0	495	0	495
4. Наявність основних засобів на кінець року, тис. грн.	24444	24933	24981	489	48
5. Річний приріст (скорочення), тис. грн.	110	489	48	379	-441
6. Сума зносу на початок року, тис. грн.	14014	15634	17179	1620	1545
7. Сума зносу на кінець року, тис. грн.	15634	17179	18192	1545	1013
8. Коефіцієнт оновлення	0,005	0,020	0,022	0,015	0,002
9. Коефіцієнт вибуття	0	0	0,020	0,000	0,020
10. Коефіцієнт зносу на початок року	0,576	0,640	0,689	0,064	0,049
11. Коефіцієнт зносу на кінець року	0,640	0,689	0,728	0,049	0,039
12. Коефіцієнт придатності на початок року	0,424	0,360	0,311	-0,064	-0,049
13. Коефіцієнт придатності на кінець року	0,360	0,311	0,272	-0,049	-0,039

Забезпеченість фондами та ефективність їх використання ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»

Показники	Роки			Відхилення (+,-)	
	2011	2012	2013	2012 до 2011	2013 до 2012
1	2	3	4	5	6
1. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	9565	8282	7271,5	-1283	-1010,5
3. Чисельність персоналу, чол.	151	139	144	-12	5
2. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	27908	27341	26706	-567	-635
4. Фондовіддача, грн. / грн.	2,918	3,301	3,673	0,383	0,372
5. Фондомісткість, грн. / грн.	0,343	0,303	0,272	-0,040	-0,031
6. Фондоозброєність, тис. грн. / чол.	63,344	59,583	50,497	-3,761	-9,086
7. Продуктивність праці, тис. грн. / чол.	184,821	196,698	185,458	11,877	-11,240

Вплив зміни факторів на фондівдачу ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика» в 2013 році

Продуктивність праці, тис. грн./чол.		Фондоозбро- єність, тис. грн. / чол.		Фондовіддача, грн. / грн.			Відхилення, (+;-)		
2012	2013	2012	2013	2012	Умовний	2013	Всього	в т.ч. за рахунок зміни	
								продуктив- ності праці	фондоозб- роєності
196,698	185,458	59,583	50,497	3,301	3,113	3,673	0,372	-0,188	0,56

Порівняння грошових потоків та їхньої теперішньої вартості при виборі різних джерел фінансування необоротних активів, тис. грн.

Джерело залучення коштів	Вихідні грошові потоки в n - ому періоді								PV	
	0	1	2	3	4	5	6	7		
Власний рахунок	150	-	-	-	-	-	-	-	-	150,0
Довгостроковий кредит	-	56,115	51,17	46,225	41,28	36,335	31,39	26,495	130,757	
Лізинговий кредит	23	43,714	40,071	36,428	32,786	29,143	25,5	21,857	127,229	

Економія від використання ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика» різних джерел фінансових ресурсів для розширення виробничих потужностей, тис. грн.

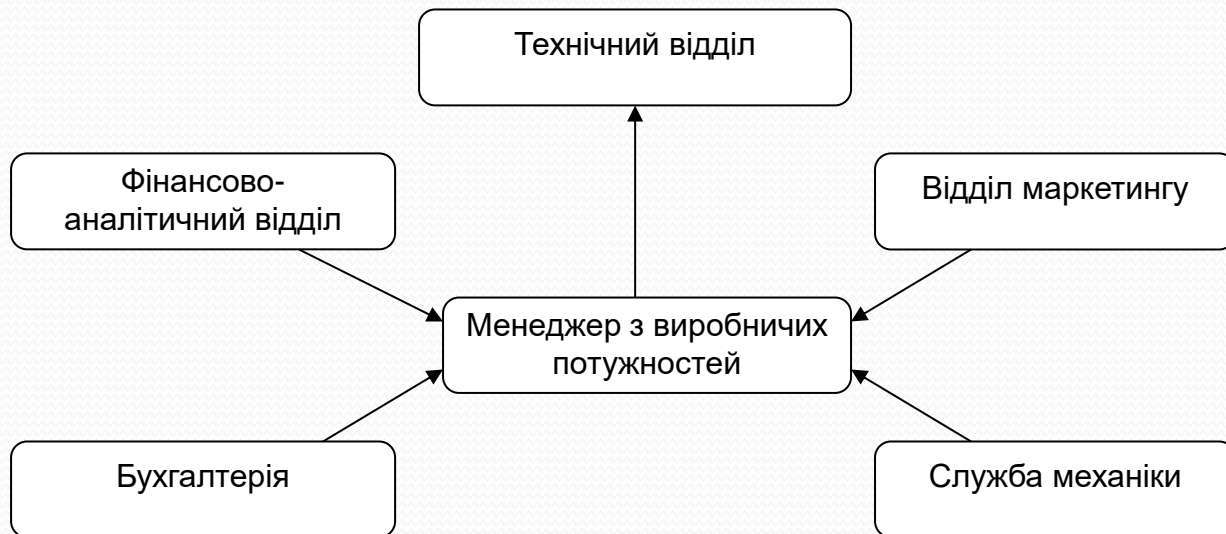
Джерело залучення коштів	Теперішня вартість	Економія від використання конкретного джерела
Власний рахунок	150,0	0
Довгостроковий банківський кредит	130,757	19,743
Лізинговий кредит	127,229	23,271

Зміна коефіцієнта фінансової автономії при залученні коштів
ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»

Вид залучення коштів	Коефіцієнт фінансової автономії	Зміни в порівнянні з базовим показником
Власний рахунок	0,369	0,025
Довгостроковий банківський кредит	0,357	0,013
Лізинговий кредит	0,356	0,012
Базовий показник за 2013 рік	0,344	-

Економічний ефект заходів підвищення ефективності використання основних засобів ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»

Заходи підвищення ефективності використання основних засобів	Зростання обсягу продукції, тис. грн.
1. Впровадження нового обладнання	+454,5
2. Скорочення цілоденних простоїв обладнання	- 32,5
3. Підвищення коефіцієнта змінності обладнання	+ 80,8
4. Скорочення внутрішньозмінних простоїв обладнання	-53,2
5. Підвищення середньогодинного виробітку обладнання	+368,9
Разом за факторами	818,5

Зв'язки менеджера з виробничих потужностей із відділами на підприємстві

Дякую за увагу